

Sosyal Bütünleşme Bağlamında Kutlu Doğum Faaliyetleri

Adem AKARSU*

Özet

Günümüz toplumlarının karşı karşıya buldukları en önemli meselelerden biri sosyal bütünleşme sorunudur. Sosyal bütünleşme, modern sosyolojinin de önemli konuları arasında yer almaktadır. Bu makalede Türk toplumunun birlik ve beraberliğinin sağlanması ve güçlü kılınması yönünde oldukça önemli bir yere sahip olan din olgusu ile sosyal bütünleşme kavramı arasındaki ilişki üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda Hz. Peygamberin doğumu etrafında yapılan kutlamalar bütünü ifade eden “kutlu doğum” faaliyetleri ile sosyal bütünleşme arasındaki ilişkiye yönelik algı, alan araştırması ile saptanmaya çalışılmıştır. Kutlu Doğum Haftası’nda yapılan faaliyetlerin toplumu ne ölçüde kaynaştırdığı, ortak duyguları ne ölçüde geliştirdiği ve bu anlamda sosyal bütünleşmeye ne ölçüde katkı sağladığı ampirik bulguların da desteği ile değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmada anket tekniği kullanılmıştır. Çalışmanın evreni Türkiye’dir. Ancak örneklem alınarak toplam 666 kişiye ulaşmak hedeflenmiştir. Ancak eksik ve yanlış doldurulmuş anketler çıkarıl-

* Dr., Din Sosyoloğu, akarsuadem@gmail.com

duğunda toplam 656 anket analize dahil edilmiştir. Sonuçlar göstermiştir ki Türkiye’de sosyal bütünleşme bağlamında Kutlu Doğum etkinliklerinin toplumsal birlik ve beraberliği geliştirdiği ve toplumu farklılıklarından arındırıp birlikte teneffüs edilebilecek bir atmosfere taşıdığı algısı oldukça yaygındır. Bu çerçevede dini ritüellerin, tören ve ibadetlerin, sosyal çatışma ve ayrışmaları giderici fonksiyonu etrafında Kutlu Doğum Haftası’nın da Türk toplumu üzerinde birleştirici bir potansiyel taşıdığı önermesine ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Din, toplum, sosyal bütünleşme, kutlu doğum.

Abstract

Holy Birth Week Activities in the Context of Social Integration

One of the most important issues that the societies face in today’s environment is the problem of social integration. Because of this, social integration is considered as the very important issue for the modern sociology. Accordingly, this article is prepared to evaluate the relationship between the religion and the social integration in the context of Turkish society. In this context, Prophet’s birthday celebrations held around the whole of representing “holy birth” was taken as a focus point for investigating the perception regarding the relationship between activity and social integration. In this manner, questionnaire was conducted among the Turkish people. The population of the study was people who live in Turkey. In this context, sampling was applied and the researcher aimed at collecting 666 questionnaires among the people. After eliminating the questionnaires which are not fully filled by the respondents, 656 questionnaires were included into the analysis. Findings of the analysis showed that respondents have the perception that Holy Birth activities significantly help in social integration. Therefore, it was suggested in this study that religion activities helps in social integration and accordingly, Holy Birth activities should be carried out in Turkey in order to improve social integration in Turkey.

Keywords

Religion, society, social integration, Holy Birth.

GİRİŞ

Sosyolojide, toplumu meydana getiren gruplar, menfaat birlikleri, cemaatler ve müesseseler gibi unsurlar arasındaki tamamlanma ve kay-

naşma durumunu ifade etmek için *bütünleşme (integration)* kavramı kullanılmaktadır.¹ “Bütünleşme toplum halinde yaşamının ilk şartıdır”². Sosyal bütünleşme ise herhangi bir toplum ve sosyal grup içinde hâkim olan dini ve sosyo-kültürel değerlerin toplumu meydana getiren bireyler tarafından alınarak kendilerine mal edilmesi ve böylece bireylerin toplumun sosyo-kültürel değerlerini kazanarak onunla uyumlu bir halde yaşama durumuna gelmeleri sürecini ifade etmektedir.³ Bir başka deyişle sosyal bütünleşme, toplumdaki farklı grup, cemaat ve kurum gibi sosyal unsurların kendi özgünlüklerini koruyarak bütünlük oluşturacak şekilde birleşmesi ve ortak değerler altında kaynaşmasıdır.⁴

Sosyologlar, din ile sosyal bütünleşme arasındaki karşılıklı ilişki üzerinde dururken, dinin sadece sosyal bütünleşmeye etkisi olmadığı, bununla birlikte toplumda çeşitli ayrışmaları, zıtlaşmaları, çözümleri ve çatışmaları tetikleyici olduğuna da, işaret etmişlerdir. Ancak din ve toplum arasındaki karşılıklı ilişkinin birleştirici ve çatışmacı yönlerinin kıyaslanmasına yönelik bu değerlendirmelerde, dinin toplum üzerindeki birleştirici, bütünleştirici rolünün, ihtilaf doğurucu, çatışmacı ve ayrıştırıcı işlevinden daha yaygın ve daha belirgin olduğu tezine vurgu yapmışlardır.⁵ Bu çerçevede dinin entelektüel/inanç boyutundaki tartışmalar toplumsal farklılaşmaları, çatışmaları ve bölünmeleri tetiklerken, ritüellerin/ibadetlerin genellikle farklılıkları ortadan kaldırmaya ve toplumu birleştirip bütünleştirmeye neden olduğu değerlendirilmiştir.⁶

Bu noktadan hareketle bu çalışmanın amacı Kutlu Doğum Haftası sebebiyle yapılan sosyal ve kültürel etkinliklerin toplumda nasıl algılandığını saptamak olarak belirlenmiştir. Bir başka ifadeyle araştırma, “Kutlu Do-

¹ Hilmi Ziya Ülken, *Sosyoloji Sözlüğü*, (İstanbul: M.E.B Basımevi, 1969), s. 54.

² Gürcan Şevket Avcıoğlu, “Kriz Dönemlerinde Sosyal Bütünleşme: Milli Mücadele Örneği” *Uluslararası Tarih Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10 (2013), ss. 155-170.

³ Mimar Türkkahraman, Hüseyin Tutar, “Sosyal Değişme, Bütünleşme ve Çözümle Bağlamında Toplumda Farklı Kültür Ve Anlayışların Yeri Ve Önemi” *Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 1:1 (2009), ss. 1-16.

⁴ Frederick Elkin, *Çocuk ve Toplum*, terc. Nazife Güngör, (Ankara: Gürdoğan Yayınları, 1995) s. 10., Mustafa E. Erkal, *Sosyoloji*, (İstanbul: Der Yayınları, 1998), s. 264., İzzet Er, *Sosyal Gelişme ve İslam*, (İstanbul: Rağbet Yayınları, 1999), s. 4.

⁵ Joachim Wach, *Din Sosyolojisi*, çev. Ünver Günay, (İstanbul, 1995), ss. 292-296.

⁶ Ünver Günay, *Din Sosyolojisi*, İstanbul: İnsan Yayınları, 2003), s. 247.

ğum Haftası” etkinliklerinin toplumsal hayattaki yansımalarını ampirik verilerle ortaya koyarak sosyal bütünleşmeye katkı sağlayacak önemli bir olguyu ele almak amacını taşımaktadır.

LİTERATÜR

Din Olgusunun İnsan ve Toplum Hayatı Üzerindeki Etkisi

Din olgusunun insan ve toplum hayatı üzerindeki etkilerinin saptanması ve anlaşılmasına yönelik olarak din sosyologları bu etki-tepki ilişkisini çeşitli açılardan kategorize etmişler ve yaptıkları din tariflerinde temel aldıkları kriterlere göre birbirinden farklı tipolojiler ortaya koymuşlardır. Bunlardan en önemlilerinden biri Glock ve Stark’a aittir. Glock ve Stark’ın birlikte yaptıkları araştırmada herhangi bir dini yaşayışın gözlemlenebilir olmasının inanç, tecrübe, bilgi, pratikler ve etki olmak üzere beş boyutta gerçekleştiği sonucuna ulaşmışlardır.⁷

İnanç (belief) boyutu her dinin müntesiplerine kurduğu inanç sisteminin bilinmesini ve bu inanç ilkelerine iman edilmesini bekler. Dinin *tecrübe (experience) boyutu* ile dindar bireyin inandığı dinin tecrübî esasları ile kendi dünyasındaki tecrübeleri biçimlendirdiği düşünülür. Bu biçimlendirmenin boyutları ve şekli bireysel ve dinsel farklılıklara göre değişse de, her din mensubunun bu duyguları yaşadığı kabul edilir. Bireysel dindarlığın güçlü göstergelerinden biri olan sübjektif dini tecrübeye her din belli bir önem atfeder. Dini tecrübenin *bilgi (knowledge) boyutu* ile tüm dinlerin müntesiplerinden belirli bir düzeyde bilmelerini istediği temel inanç normları ve kutsal metinlerinin olduğu kabul edilir. Bu anlamda bireyin iman esaslarına karşı takındığı inanma veya inkâr etme tutumlarının, duyma ve görme yetileriyle beslenen düşünme, anlama ve akletme süreçleri neticesinde ortaya çıktığı kabul edilmektedir. Dinin *pratikler (practice) boyutu*, din mensuplarının yerine getirdikleri bütün dini pratikleri, ibadet ve ritüelleri kapsar. Dini tecrübenin bu boyutu dini inanç boyutu ile de çok yakından ilişkilidir. Dini tecrübenin teorik ifadesiyle pratik ifadesi arasında güçlü bir ilişki vardır. Dinin *etki (effect) boyutu* ise bireylerin dinsel yaklaşımlarını kendi toplum hayatlarına aksettirmeleri ile ilintilidir. Bu anlamda din bireylerin

⁷ Günay, Din Sosyolojisi, ss. 237-238.

yemek yeme alışkanlıklarından ahlaklarına kadar her konuda toplum hayatına etki etmektedir.⁸

Bu boyutlar İslam dini içinde geçerlidir. Ancak, İslam bilginleri iman ile amelin yani İslam dininin inanç ve pratik boyutunun birbirini tamamladığını, imansız amelin ve amelsiz imanın tek başına bir anlamı olmayacağını ifade etmişlerdir.⁹

İslam'da etki boyutu sosyal bütünleşme açısından oldukça önemlidir. Gerçekten de İslam dininin toplum hayatının pek çok temel faaliyetleri ve olayları için bir takım dini hükümler, ibadetler, merasimler ve dua programları koymuş bulunması ile dini pratiklerin toplumda oynadığı bütünleştirici fonksiyon arasında yakın ilişki bulunmaktadır. Örneğin; doğum sünnet, evlenme ve ölüm gibi kişi ve toplum hayatında bir safhadan bir başkasına geçişi ifade eden önemli olayların ve durumların dini kalıplar içerisinde cereyan etmesi ve/veya bu tür olaylar vesilesiyle yerine getirilen örf, adet, tören ve uygulamalar içinde dini bir rengin olması, İslam'ın bütünleştirici fonksiyonla yakından ilişkilidir.¹⁰

Sosyal Bütünleşme ve Din Olgusu

Sosyal bütünleşme konusunda dinin önemini vurgularken yalnız akide tarafının değil, amel (ibadet/ritüel) tarafının da sosyal bütünleşmeyi artırdığını belirtmek gerekmektedir. Gerçekten de “hiçbir teolojik doktrin, dogma ya da inanç, ayin, tören ve menasikin sağladıkları birleştirici etkiyi yapamamaktadır.”¹¹ Çünkü ibadetler bireylerde ortak tasavvurlar edinme ve ortak inançlara sahip olma şuurunu yerleştirerek onları birbirine daha fazla yaklaştırır.¹²

Bu anlamda örneğin Konfüçyüs “emredilen dini ayin ve merasimlerin hiç değiştirilmeksizin aynen muhafaza edilmesi ve yerine getirilmesi gerekliliğine vurgu yaparak toplumun bekasının buna bağlı olduğu hususu üzerinde önemle durmuştur”.¹³

⁸ Niyazi Akyüz, İhsan Çapcıoğlu, “Dini Tecrübenin İfade Şekilleri”, Niyazi Akyüz, İhsan Çapcıoğlu (ed), Din Sosyolojisi El Kitabı, (Ankara: Grafiker Yayınları, 2012), s. 50.

⁹ Niyazi Akyüz, İhsan Çapcıoğlu, “Dini Tecrübenin İfade Şekilleri”, s. 50.

¹⁰ Günay, Din Sosyolojisi, s. 248.

¹¹ Günay, Din Sosyolojisi, s. 249.

¹² Hans Freyer, Din Sosyolojisi, çev. Turgut Kalpsüz, (Ankara, 1964), ss. 35-36.

¹³ Günay, Din Sosyolojisi, s. 249.

Toplumun dini ve ahlaki temelli ibadetler etrafında bir araya gelmesinin bütünleşme üzerinde müessir olduğuna vurgu yapan Türk sosyologu Gökçalp, bu tür ritüellerin “mefkûre” inşa edebilecek potansiyeline dikkat çekmektedir. Gökçalp, dini içerikli ayin, tören, kandil vb etkinliklerin daha sosyal bir veçheye kavuşturularak toplumsal bütünleşmeyi sağlayacağını savunmaktadır.¹⁴ İçinde yaşadığı toplumun dağılımılaşığına çare arayan bir düşünür olarak Mehmet Akif’in refleksleri ve yaklaşımları da sosyal bütünleşmenin toplumsal çalkantı ve kaos ortamlarında ritüeller vasıtasıyla tesis edilmesinin gerekliliğini gösteren tipik bir örnek durumundadır. Akif, din sosyologlarının sosyal bütünleşme bağlamında önem atfettikleri bir konu olan ibadet ve takvanın birleştiriciliği üzerinde durmuştur. Ona göre, ibadet birleştirici ve bütünleştiricidir. Fakat insanlar ibadetin atmosferinden çıktıkları andan itibaren yine tefrikaya düşmektedirler.¹⁵ İbadetlerin asli formuna riayet edilerek yapılmasının müntesipler üzerindeki bütünleştirici tesirinin farkına varan pek çok din, ibadet birliğini sağlama konusunda ısrarcı bir tutum sergilemektedirler.¹⁶ Zaten genel olarak sosyologlar, pratiği olmadan bir dinin varlığını devam ettirebileceğine şüphe ile bakmaktadırlar. Ayrıca toplu halde yapılan ibadetlerin zorunlu olarak fertleri aşarak diğer bütün şahıslar üzerinde de tesirler meydana getireceğinde şüphe görünmemektedir. Toplu yapılan ibadetin, ibadet edenler üzerinde, inandıkları müşterek inancın canlanmasında önemli tesirler meydana getirdiğini de ifade etmek gerekmektedir.

Bu bakımdan olsa gerek İslam dininde de toplu yapılan ibadetlere daha çok önem verilmiş ve inananların birbirleriyle kaynaşmaları için birer vesile oldukları kabul edilmiştir.¹⁷

Sosyal Bütünleşme ve Kutlu Doğum Faaliyetleri İlişkisi

Din sosyolojisi değer yargısı vererek dini veya dinleri araştırmaz; din ile sosyal olanın etkileşimini ve bu etkileşimden doğan davranış tipleri-

¹⁴ Ziya Gökçalp, Makaleler VII, haz. Abdulkadir Çay, (Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1982), ss. 50-51.

¹⁵ Ahmet Faruk Kılıç, Milli Yürek, Mehmet Akif Ersoy’un Din ve Toplum Anlayışı, (İstanbul: Değişim Yayınları, 2008), s. 162.

¹⁶ Günay, Din Sosyolojisi, s. 249.

¹⁷ Günay, Din Sosyolojisi, s. 249.

ni ve davranış modellerini betimler; olması gereken değil olan üzerinde çalışır.¹⁸ Sosyal bünye üzerinde birleştirici-bütünleştirici veya çatışmacı-ayrıştırıcı sonuçlar doğuran olaylara ve olgulara, iyi-kötü, değerli-değersiz, güzel-çirkin şeklinde peşin hükümler vermek de din sosyolojisinin görevi değildir. ‘Olan’ın tasviri kabilinden olgusal gerçekliğin sosyolojik betimlemesi ise din sosyolojisinin görevidir. Bu anlamda sosyal bir olgu olan Kutlu Doğum faaliyetlerinin toplum ile olan karşılıklı etkileşiminin tasviri din sosyolojisinin konusudur.

Toplumı meydana getiren bireylerin, grupların ve kurumların birbirlerini ötekileştirmeden, kutuplaşmalara ve ayrışmalara düşmeden, müşterek paydalarda bir arada bulunmaları şüphesiz toplumsal gerçekliğin tüm yönleri bakımından pozitif bir durumdur. Söz konusu pozitif tablonun inşa edilebilmesi için müşterek paydaların ikamesi ve bu paydaların nesnel olması oldukça önemlidir. Toplum tarafından muteber kabul edilen inanç, örf, adet, gelenek ve göreneklerin onayından geçmiş ritüeller toplum üzerinde yüksek tesir icra etmektedir. Dini ritüellerin güncel-reel hayatın içine nüfuz edecek biçimlerde renklendirilerek gerçekleştirilmesi de toplumsal tabanda hüsn-ü kabul görmektedir. Bu çerçevede tamamına yakını Müslüman olan Türk toplumu açısından Kutlu Doğum programları, muhatap kitle tarafından takip edilip dikkate alınacak potansiyel ritüel olarak kabul edilebilir görünmektedir. Dolayısıyla İslam Peygamberi Hz. Muhammed’in miladi doğum yıldönümünde yapılan faaliyetler bütünü, sosyal bütünleşme bakımından tüm İslam toplumları için önem taşıyan olgusal bir gerçekliğe dönüşmüştür.

İslamiyet’te Hz. Muhammed’in doğumunu ifade eden “Mevlid”, “Hz. Muhammed’in doğumu bayramı” ve “Hz. Muhammed’in doğumu menkıbesi” anlamlarında Hindistan’dan Endülü’s’e kadar bütün İslam coğrafyasında kullanılan ve etrafında birçok kutlamalar yapılan geleneksel-dinsel bir ritüeldir.¹⁹ Bu dini referanslı etkinlikler bütünü, makalemizin konusu olan Kutlu Doğum olgusunun temel dayanağı olması yönüyle önem ta-

¹⁸ Zeki Arslantürk, “Din Sosyolojisinin Konusu”, Niyazi Akyüz, İhsan Çapcıoğlu (ed), Din Sosyolojisi El Kitabı, (Ankara: Grafiker Yayınları, 2012), s. 17.

¹⁹ Necla Pekolcay, “Mevlid”, TDV İslam Ansiklopedisi, (Ankara, 2004), s. 2.

şımaktadır. Buna göre Kutlu Doğum faaliyetleri sürekli bir oluş ve hareket halindeki toplumun gerçekleri ışığında kadim Mevlid geleneğinden beslenerek vücuda gelmiş organizasyonlar bütünüdür.²⁰

“Kutlu Doğum” adı yeni olsa da, bu isim etrafında gerçekleştirilen etkinlikler tarihi temellere, temayüllere ve geleneklere dayanmaktadır. Genel kabule göre, ilk mevlid programı 13. yy da yapılan Erbil kutlamalarıdır.²¹ Ayrıca İslam toplumlarındaki Mevlid geleneği incelendiğinde Şii Fatımi Devleti zamanında Mısır’da kutlamalar göze çarpmaktadır. İlk defa minarelerde kandiller yakılarak halka duyurulduğu için “kandil” olarak da anılan²² gecelere dâhil edilen Mevlid Kandili, Mısır’da Şii Fatımi Devletinin resmen kurulmasının ardından resmi olarak kutlanmaya başlanmıştır.²³ İslam tarihinde Peygamberin doğum günlerinde şenlikler yapmak âdeti de ilk olarak Mısır’daki Şii Fatımi Devletinin kurulduğu bu dönemde ortaya çıkmıştır.²⁴ Bu programlar daha sonra çeşitlenerek Müslüman toplumların yapısal durumuna göre, günümüze kadar sürdürülmüştür.

Türkiye’de ise Kutlu Doğum düşüncesi ilk defa 1989 yılında Türkiye Diyanet Vakfı Mütevelli Heyeti tarafından yayın kurulu kurma görevi ile vazifelendirilen Prof. Dr. Süleyman Hayri Bolay’ın başkanlığında oluşturulan yayın kurulunca üretilmiş ve hayata geçirilmiştir.²⁵

Mevlid’i Türk kültürünün sağlam bir mesnedi ve Türk milletini birlik ve bütünlük içinde aydınlık geleceğe taşıyacak sağlam bir gelenek olarak gören Türkiye Diyanet Vakfı²⁶ 1989 yılında kadim mevlid geleneğini güçlendirerek, ‘Kutlu Doğum Haftası’ adı altında bir gelenek başlatmak niyetiyle yola çıkmıştır.²⁷ Dolayısıyla “Kutlu Doğum Haftası” çerçevesinde planlanan

²⁰ Süleyman Hayri Bolay, “Kutlu Doğum Haftasının Doğuşu”, Diyanet Aylık Dergi, (Ankara, 1991), 10, s.14.

²¹ Ahmet Özel, “Mevlid”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, 29, (2004), s. 475.

²² Nebi Bozkurt, “Kandil”, Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA), 24, (İstanbul, 2001), s. 300.

²³ Özel, “Mevlid”, s. 475.

²⁴ Ahmet Kabaklı, Türk Edebiyatı, (İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, 1997), 2, s. 381.

²⁵ Süleyman Hayri Bolay, “Kutlu Doğum Köklü Bir geleneğin Modern Tarzda İhyasıdır”, Diyanet Aylık Dergi, (Ankara, 2007), 198, ss. 14-18.

²⁶ Mehmet Kervancı, “Kutlu Doğum Haftası Kutlamaları ile İlgili olarak TDV Genel Müdürü Mehmet Kervancı ile Yapılan Röportaj”, Diyanet Aylık Dergi, (Ankara, 1999), 100, ss. 37-40.

²⁷ Recep Kılıç, “On dokuz Yıllık Kutlu Doğum Haftası Tecrübesi Üzerine”, Diyanet Aylık Dergi, (Ankara, 2007), 198, ss. 5-13.

ve tertip edilen programlar ve organizasyonlar kadim bir gelenek olan Hz. Peygamber'in doğumunu anma faaliyetlerinin, modern bir tarzda ihya edilmesi ve mevlidin taşıdığı değerler bütünü'nün reel hayat içinde sürdürülebilirliğinin sağlanması çabasıdır.²⁸

Kutlu Doğum faaliyetleri, kısa zaman içerisinde toplumun tüm katmanlarına yayılmış ve çok farklı sosyo-kültürel etkinlikler yelpazesine taşınmıştır. Gerek Türkiye'de gerekse yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarının bulunduğu ülkelerde başta Diyanet İşleri Başkanlığı'nın eliyle olmak üzere birçok sivil toplum kuruluşunun da bu hafta vesilesiyle çeşitli etkinlikler düzenledikleri bilinmektedir. Bu etkinliklerin büyük kalabalıklar tarafından ilgi ile takip edilen ve önemli ölçüde kaynaşma ve birlik ruhunun inşasına yönelik potansiyel taşıdığı söylenebilir. Yapılan faaliyetlerin toplum nezdinde önemli bir yer bulması, muteber kabul edilmesi ve kitleleri bir araya getirmesi şu veya bu sebepten daha ziyade, İslam inancındaki 'peygamber sevgisi' unsurundan kaynaklanmaktadır.

Bu nedenle, Hafta çerçevesinde yapılan faaliyetler toplumda kendisini kısa zamanda kabul ettirmiş ve aradan geçen yaklaşık çeyrek asırlık zaman dilimi içinde, "Kutlu Doğum Haftası" toplumsal olgu haline gelmiştir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmada nicel yöntemlerden faydalanılmıştır. Bu anlamda ampirik veriler anket formları aracılığı ile toplanmıştır. Anket soruları yazın taraması sonucunda elde edilen veriler ışığında oluşturulmuştur. Araştırmanın evreni Türkiye nüfusedir. Evrenin tamamına yönelik bir çalışma yapılmasının imkânsızlığı araştırmacıyı örneklem oluşturmaya yöneltmiştir. Örneklem oluşturmada "sample size calculator" kullanılmıştır. 'Sample size calculator', Creative Research Systems isimli firma tarafından geliştirilmiş ve herkesin kullanımına açılmış olan ücretsiz bir örneklem hesaplama yazılımıdır. 1982 yılında kurulmuş olan firma 30 yılı aşkın bir süredir anket, örneklem, analiz ve benzeri konular üzerinde hem halka açık hem de kurum-

²⁸ Bolay, "Kutlu Doğum Köklü Bir geleneğin Modern Tarzda İhyasıdır", ss. 14-18., Kervancı, "Kutlu Doğum Haftası Kutlamaları ile İlgili olarak TDV Genel Müdürü Mehmet Kervancı ile Yapılan Röportaj", ss. 37-40.

lara özel çözümler sunmaktadır. Firma tarafından geliştirilmiş olan örneklem hesaplama metodu dünya çapında geçerliliği olan ve birçok çalışma ve firma tarafından kullanılmış olan bir yazılımdır. Bu hesaplama yöntemine takip eden linkten ulaşılabilir - <http://www.surveysystem.com/sscalc.htm>.

Bu çalışmada population yani evren sayısı 77.695.904 (<http://www.nufusu.com/> - 2014 yılı Türkiye nüfusu) olarak alınmıştır. Confidence Interval yani sapma aralığı 5 olarak belirlenmiştir. Confidence Level yani doğruluk düzeyi ise %99 olarak alınmıştır. Bu anlamda ortaya çıkan örneklem sayısı 666 olmuştur. 666 sayısına ulaşabilmek için eksik ve yanlış doldurmalar ve geri dönüş olmama ihtimaline karşı toplam 800 adet anket basılmış ve dağıtılmıştır.

Algı yönelimini daha doğru tespit edebilmek adına anketi tek bir şehirde uygulamak yerine çeşitlilik yaratılmasının daha uygun olacağı düşünülmüş ve böylece anket Türkiye'nin sekiz farklı ilinde yapılmıştır. Bu iller, Ankara, Aydın, İstanbul, Diyarbakır, Düzce, Sakarya, Kırklareli ve Bingöl'dür ve rastgele örneklem metoduyla seçilmişlerdir. Anketin uygulanmasında, örnekleme oluşturan yerlerde MEB'e bağlı ortaöğretim okullarında çalışan öğretmenlerden destek alınmıştır.

Araştırma grubu seçilirken genel kabule göre ergenlik döneminin başlangıcı olduğu kabul edilen 15 yaşın üstünde olma şartı dışında herhangi bir sınırlamaya gidilmemiştir.²⁹ Anket formları işçi, memur, ev hanımı, esnaf, öğretim üyesi, öğretmen öğrenci vb farklı gruplara rastgele bir şekilde dağıtılmıştır. Anketler dağıtılırken cinsiyet oranlarının birbirine yakın olması yönünde gerekli tedbirler alınmıştır.

800 anketin tamamı geri dönmüştür. Ancak sağlıklı bir sonuç elde etmek gayesi ile anket formları dikkatle incelenmiş, ankette belirlenen parametreler arasında uyumsuzluğa sebebiyet verecek şekilde eksik olan formlar dikkate alınmamıştır. Sonuçta 656 adet anket formu değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Araştırma çerçevesinde toplanan veriler, frekans yüzdeleri ile yorumlanmış, değerlendirilmiş ve anlamlandırılmıştır. Ancak SPSS programına

²⁹ Mustafa Koç, "Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri", Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (Kayseri, 2004), 17, ss. 231-256.

yüklenen verilerden parametreler arasındaki ilişkiler tespit edilmiş olmasına rağmen, bu çapraz ilişkileri gösteren tablolar araştırmayı fazla rakama boğacağı endişesi ile çalışmanın dışında tutulmuştur. Sadece yorumlardan istifade edilme yolu tercih edilmiştir. Ayrıca çapraz ilişki tabloları araştırmacı tarafından incelenerek önemli bulunan sonuçlara metin içerisinde yer verilmiştir.

Bu anlatılanlar ışığında araştırmanın çeşitli sınırlılıkları olduğu söylenebilir. Bu anlamda bu çalışma sonuçları yapılmış olan örneklem boyutuyla sınırlıdır. Çünkü 666 sayısına net bir şekilde ulaşamamıştır. Aynı zamanda anket rastgele seçilmiş iller üzerinde yapılmıştır ve hiçbir kota-lama sistemi uygulanmamıştır. Yine bu çalışma nicel analiz sonuçları ile sınırlıdır çünkü nitel veri analizi yapılmamıştır. Bu sınırlılıklar göz önünde tutulduğunda araştırmanın yönelim ölçme çabası şeklinde anlaşılması gerekmektedir.

ARAŞTIRMA BULGULARI

Örneklem Grubunun Demografik Yapısı

Anket soruları hazırlanırken demografik değişkenler olarak cinsiyet, eğitim düzeyi, meslek, yaş ve ikamet edilen yerleşim birimi değişkenlikleri seçilmiştir. Bu değişkenlerin seçilme nedeni örneklem grubunun temsil gücünü ortaya koyabilmektir.

Tablo 1: Örneklem Grubunun Demografik Yapısı

Örneklem Grubunun Demografik Yapısı							
		F	%			F	%
<i>Şehirler</i>				<i>Yaş grubu</i>			
	İstanbul	30	9,8		15-29 yaş arası	63	0,1
	Ankara	05	6		30-44 yaş arası	65	0,4
	Düzce	0	0,6		45-59 yaş arası	04	5,9

	Bingöl	0	,6		60 yaş ve yukarısı	4	,7
	Kırklareli	0	9,1		Toplam	56	00
	Aydın	0	0,6	<i>Eğitim Durumu</i>			
	Diyarbakır	5	2,9		Okur-yazar	8	,8
	Sakarya	6	3,1		İlköğretim	53	3,3
	Toplam	56	00		Lise ve dengi	94	9,6
					Ön lisans	1	,3
					Lisans	72	6,2
					Lisansüstü	8	,8
					Toplam	56	00
<i>Yaşadığı Yer</i>				<i>Meslek Grubu</i>			
	Büyükşehir	13	7,7		Çiftçi	2	,4
	İl merkezi	75	6,7		İşçi	2	4,0
	İlçe merkezi	20	8,3		Serbest meslek	8	,3
	Köy	8	,3		Esnaf	7	1,7
	Toplam	56	00		Öğrenci	13	7,2
					Ev hanımı	10	6,8
					Emekli	1	,3
					Memur	37	0,9
					İşsiz	6	,4
					Toplam	56	00

Kutlu Doğum Etkinliklerine Katılma Durumu ve Sayısı

Aşağıda peş peşe verilen iki tablonun ilkinde (Tablo.2) araştırma grubunun Kutlu Doğum faaliyetlerine katılıp katılmadığı; ikincisinde (Tablo.3)

ise faaliyetlere katılanların kaç defa bu faaliyetlere katılıp gözlemlediği ve o atmosferi tecrübe ettiği tespit edilmiştir.

Tablo 2: Kutlu Doğum Etkinliklerine Katılma Durumu

	Dağılım (F)	Yüzde (%)
Hayır	226	34,5
Evet	430	65,5
Toplam	656	100 100,0

Tabloya göre katılımcıların %65,5'i etkinliklere katıldığını belirtirken; %34,5'i ise, etkinliklere hiç katılmadığını belirtmiştir. Kutlu Doğum etkinliklerine bizzat katılarak tecrübe etmiş olan katılımcı oranı araştırmanın amacını gerçekleştirecek düzeyde bir çoğunluk taşımaktadır. Bu durum araştırma verilerinden sağlıklı sonuçlar elde etmeye olanak sağlayıcı bir durum olarak kabul edilebilir.

Tablo 3: Kutlu Doğum Programlarına Katılma Sayısı

	Dağılım (F)	Yüzde (%)
1 defa	61	14,2
2 – 4 arası	222	51,6
5 – 7 arası	95	22,1
8 ve üzeri	52	12,1
Toplam	430	100

Tablo'da sorulan sorunun devamı olarak yukarıdaki tabloya baktığımızda Kutlu Doğum Haftası programlarına katıldığını belirten 430 kişinin (ki bu sayı araştırmanın tamamına katılanların %65,5'ini teşkil etmektedir), %14,2'si (61 kişi) programlara 1 defa katıldığını belirtmiştir. %51,6'sı (222 kişi) etkinliklere 2-4 arası katıldığını ifade etmiştir. 5-7 defa programlara katıldığını söyleyenler ise %22,1 (95 kişi) olarak tabloya yansımıştır. Son

olarak, programlara 8 ve daha fazla katıldığını belirten katılımcıların %12,1 (52 kişi) olduğunu görmekteyiz.

Kutlu Doğum Haftası'nın Gerekliliğine Olan İnanç

Sosyal bir olgunun toplumsal hayat üzerinde etkinliğinin toplum tarafından kabul edilip edilmemesi ve kabul edilme biçimi ile yakından ilgisi vardır. Kutlu Doğum faaliyetlerinin doğru ve gerekli olduğu yönündeki inanç ve yaklaşım bu faaliyetler etrafında topluma salgılanan bilgi, kültür ve kanaatlerin toplum üzerinde tesir icra edeceği ve toplumun zihniyet dünyasının bu faaliyetlerden etkileneceği varsayımını destekleyici bir bulgu olarak kabul edilebilir. Bu durumun araştırma grubu üzerinde ne ölçüde bir gerçeklik taşıdığının saptanmasına yönelik sorulan soru aşağıdaki tabloyu ortaya çıkarmıştır.

Tablo 4: Kutlu Doğum Haftası'nın Kutlanması Gerekliği

	Dağılım (F)	Yüzde (%)
Evet	640	97,6
Hayır	16	2,4
Toplam	656 656	100 100,0

Görüldüğü gibi, yukarıdaki soruya araştırmaya katılanların %97,6'sı 'evet' demiş, %2,4 ise Kutlu Doğum Haftası'nın kutlanmasının gerekli olmadığını düşündüğünü belirtmiştir. Tabloya göre, Kutlu Doğum Haftası'nın çeşitli etkinliklerle kutlanması katılımcıların hemen hemen tamamı tarafından bir gereklilik olarak hissedilmektedir. Bu da, Kutlu Doğum Haftası'nın toplumda bir sosyal olgu haline geldiğinin göstergesi olarak yorumlanabilir.

Kutlu Doğum Haftası Çerçevesinde Yapılan Etkinlik Türlerine Yaklaşımlar

Kutlu Doğum Haftası'nda icra edilen çok çeşitli sosyal ve kültürel faaliyetler vardır. Bunlar arasında bazıları adeta zaman içinde klasikleşmiştir.

Bunlar, “Türk Tasavvuf Musikisi Konserleri”, “Gül Günü” ve “Kutlu Doğum Aşı” organizasyonlarıdır.³⁰ Her ne kadar bu üçü klasikleşmiş olsa da, sosyal ve kültürel faaliyetler bunlarla sınırlı kalmamıştır. Bilgi yarışması, şiir dinletisi, konferans ve paneller, kitap dağıtımı, kermes, ağaç dikimi, afiş-pankart, kan bağıışı, fakir ailelere yardım, hastane, huzurevi ve cezaevi ziyaretleri, sportif faaliyetler gibi çok çeşitli etkinliklerle Kutlu Doğum Haftası zaman içerisinde renklendirilmiştir. Dolayısıyla bu farklı etkinlikler bütünü içinde işlenen konular temelde Hz. Peygamber olmakla birlikte çeşitlilik göstermektedir. Bu çeşitliliğin katılımcılar tarafından ne şekilde değerlendirildiğini saptamaya yönelik sorulan soru aşağıdaki tabloyu ortaya çıkarmıştır.

Tablo 5: En Önemli ve Gerekli Kutlu Doğum Etkinliği Algısı

	Dağılım (F)	Yüzde (%)
Konferans- Panel- Sempozyum	241	36,7
Kutlu Doğum Aşı	11	1,7
Kitap dağıtımı	31	4,7
Sinevizyon Gösterisi	26	4,0
Tasavvuf Musikisi Programı	7	1,1
Fakir Ailelere Yardım	109	16,6
Sağlık Taraması	6	0,9
Gül Dağıtımı	21	3,2
Kuran/ Mevlid/ Hatim Programı	203	30,9
Diğer	1	0,2
Toplam	656	100

“Size göre en önemli ve gerekli Kutlu Doğum Etkinliği Hangisidir?” önermesine cevap olarak ‘Konferans-Panel-Sempozyum’ diyenlerin oranı %36,7, ‘Kutlu Doğum Aşı’ diyenlerin oranı %1,7, “Kitap dağıtımı (K. Kerim, Meal)” diyenlerin oranı ise %4,7’dir. ‘Sinevizyon gösterisinin en

³⁰ Kılıç, “On dokuz Yıllık Kutlu Doğum Haftası Tecrübesi Üzerine”, s. 11.

önemli ve gerekli etkinlik olduğunu belirtenlerin oranı, %4 iken, ‘Tasavvuf Musikisi Programı’nın en önemli ve gerekli olduğuna inanların oranını %1,1 olarak tabloya yansımıştır. Diğer seçeneklere ise katılım düzeyleri şu şekilde ortaya çıkmıştır: ‘fakir ailelere yardım’ %16,6, ‘sağlık taraması’ %0,9, ‘gül dağıtımı’ %3,2, ‘Kuran/ mevlid/ hatim programı’ %30,9 ve ‘diğer’ %0,2.

Diyanet İşleri Başkanlığı’nın yaptığı bir alan araştırmasında da benzer sonuçlara ulaşıldığını görmekteyiz. Söz konusu çalışmada, deneklerin %55,5 gibi büyük bir çoğunluğu Kutlu Doğum Haftası etkinlikleri kapsamında düzenlenen konferans, panel ve sempozyumlara ilgi gösterdiklerini belirtmişlerdir. İkinci olarak ise %20,9’luk bir oranla Kur’ân, mevlid, hatim etkinliklerinin ilgi gördüğü ortaya koyulmuştur.³¹ Her iki araştırmanın ortaya koyduğu bulgular, Kutlu Doğum etkinliklerinin klasik diyebileceğimiz konferans, sempozyum, panel ve mevlit programları şeklinde gerçekleştirilmesinin daha çok ilgi gördüğünü göstermektedir.

Programlarda İşlenen Konulara İlişkin Bulgular

Hafta çerçevesinde yapılan panel sempozyum ve konferans konuları her yıl Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından Hz. Peygamber’in farklı bir yönünü ön plana çıkaracak şekilde kararlaştırılmaktadır. Belirlenen bu konuların katılımcılar tarafından nasıl değerlendirildiğinin saptanmasına yönelik sorulan soru aşağıdaki tabloda yansıtılmıştır:

Tablo 6: Kutlu Doğum Haftası Etkinliklerinde İşlenen Konuların Bireylere Hitap Etmesi

	Dağılım (F)	Yüzde (%)
Evet	486	74,1
Hayır	170	25,9
Toplam	656	100 100,0

³¹ DİB, Kutlu Doğum Raporu, (Ankara: Basılmamış Kutlu Doğum Raporu, 2008).

Tabloya göre etkinlikler çerçevesinde işlenen konuların kendisine hitap ettiğini düşünenler %74,1'dir. Etkinlikler çerçevesinde işlenen konuların kendisine hitap etmediğini düşünenlerin oranı ise %25,9'dur. Tablodan da anlaşıldığı üzere, katılımcıların büyük çoğunluğu kendisini, belirlenen konuların muhatabı olarak görmektedir.

Konuşmacıların Nitelikleriyle İlgili Beklentiler

Yukarıdaki bulgularda da tespit edildiği üzere Kutlu Doğum etkinliklerinin konferans, panel ve sempozyum şeklinde toplumu bilgilendirici faaliyetler içermesi katılımcılar tarafından daha çok önemsenmektedir. Bu bağlamda bu tür etkinliklere konuşmacı olarak katılanların niteliğine yönelik katılımcıların yaklaşımları tespit edilmiştir.

Tablo 7: Konuşmacıların Nitelikleriyle İlgili Beklentiler

	Dağılım (F)	Yüzde (%)
İlahiyat Fakültesi Öğretim Elemanları	342	52,1
Diyanet Personeli	163	24,8
Tanınmış ilim, fikir, sanat ve iş adamları	151	23,0
Toplam	656	100

Tabloya göre deneklerin %52,1'i İlahiyat fakültesi öğretim elemanları; %24,8'i Diyanet personeli ve %23'ü "tanınmış ilim, fikir, sanat ve iş adamları" seçeneklerini işaretlemiştir. Buna göre etkinliklere katılan örneklem grubunun büyük çoğunluğunun konferans, panel, sempozyum gibi bilginin merkezde olduğu bu faaliyetlerde ilahiyat fakültelerinin devrede olması gerektiği hususunda açık bir kanaat ortaya koydukları anlaşılmaktadır.

Tablo 8: Konferans vb Etkinliklerde Konuşmacıda En Çok Dikkat Edilen Özellik

	Dağılım (F)	Yüzde (%)
Anlattığı Konunun Sunumu / Hitabeti	400	61,0
Anlattığı Konunun İçeriği	196	29,9
Alanında Tanınmış Olması	60	9,1
Toplam	656	100

Tablodan da anlaşılacağı gibi örneklem grubu konferans, panel ve sempozyum gibi etkinliklerde konuşmacı olarak katılanlarda konunun dinleyicilere sunumunu oldukça önemsemektedirler. Tablo'daki sonuçlarla birlikte değerlendirdiğimizde konuşmacının titri, makamı, uzmanlık alanı katılımcılar tarafından önemsenmekle birlikte, konuşmacıda aranan en büyük özelliğin, iyi bir hatip olması ve anlatacağı konuyu muhatap kitleye gerektiği şekilde sunabilme yetisi olduğunu söyleyebiliriz.

Kutlu Doğum Haftası'nın Resmi veya Sivil Olarak Kutlanmasına İlişkin Bulgular

Kutlu Doğum faaliyetlerinin resmi olarak yapılması ve bu faaliyetlere hem yerelde hem de ulusal boyutta devlet erkânının katılması 'laiklik' kavramı ve 'Diyamet'in meşruluğu' etrafında çeşitli akademik ve entelektüel tartışmalara neden olmaktadır. Araştırmamızın makale boyutunda olması bu tartışmalara girmemize mani olmakla birlikte, halk nezdinde ampirik gerçekliğin tespiti bakımından alan araştırmasında katılımcılara Kutlu Doğum etkinliklerinin resmi olarak kutlanmasına dair yaklaşımları sorulmuştur. Buna göre aşağıdaki tablo ortaya çıkmıştır:

Tablo 9: Kutlu Doğum Haftası'nın Resmî Olarak Kutlanmasının Önemi

	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılıyorum	55,5
Katılıyorum	23,9

Kısmen Katılıyorum	13,1
Katılmıyorum	4,7
Kesinlikle Katılmıyorum	2,8

Tabloya göre “Kutlu Doğum Haftası’nın resmî olarak kutlanması önemlidir” görüşüne katılımcıların %55,5’i ‘kesinlikle katılıyorum’, %23,9’u ‘katılıyorum’, %13,1’i ‘kısmen katılıyorum’, %4,7’si ‘katılmıyorum’ ve %2,8’si ‘kesinlikle katılmıyorum’ şeklinde cevap vermiştir. Görüldüğü gibi Kutlu Doğum’un resmi olarak kutlanması katılımcıların %92,5’i tarafından memnuniyetle karşılanmakta ve bu durumun önemli olduğu kabul edilmektedir. Bununla bağlantılı olarak söz konusu etkinliklerde sivil toplum kuruluşları ve diğer kurumların rollerine dair yaklaşımların biçimini anlamaya yönelik de katılımcılara sorulan soru aşağıdaki tabloyu ortaya çıkarmıştır:

Tablo 10: DİB, Kutlu Doğum Haftası Etkinliklerini Resmî Kurumlar Ve STK’lar İle İşbirliği İçerisinde Gerçekleştirmelidir Algısı

	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılıyorum	55,0
Katılıyorum	25,2
Kısmen Katılıyorum	13,3
Katılmıyorum	3,4
Kesinlikle Katılmıyorum	3,2

Tabloya göre katılımcıların %55,0’i ‘kesinlikle katılıyorum’, %25,2’si ‘katılıyorum’, %13,3’ü ‘kısmen katılıyorum’, %3,4’ü ‘katılmıyorum’ ve %3,2’si ‘kesinlikle katılmıyorum’ şeklinde cevap vermiştir.

Bu sonucu Tablo’da ortaya çıkan rakamlar ile birlikte değerlendirdiğimizde, katılımcıların Diyanet eliyle yapılan resmi kutlamalardan memnun olduğu ölçüde, Diyanet’in STK’lar ve diğer resmi kurumlarla birlikte etkinlikler düzenlemesinden memnun olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Tablodan anlaşıldığı üzere DİB ve STK'ların Kutlu Doğum etkinliklerinde işbirliği yapması deneklerin büyük çoğunluğu tarafından önemsenmekte ve istenmektedir.

Etkinliklerin Önceki Yıllarla Kıyaslanması

Kutlu Doğum faaliyetleri farklı biçim ve boyutta 1989 yılından beri ülke genelinde kutlanmaktadır. Faaliyetlerin zamanın değişen şartları ve toplumun ihtiyaçları çerçevesinde güncellendiği faaliyetleri organize eden ilgililer tarafından dile getirilmektedir. Etkinliklerdeki dinamizmin ve yeniliklerin katılımcı kitle tarafından nasıl algılandığını tespit etmek amacıyla sorulan anket sorusundan aşağıdaki tablo ortaya çıkmıştır:

Tablo 11: Etkinliklerin Önceki Yıllarla Kıyaslanması

	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılıyorum	37,5
Katılıyorum	22,0
Kısmen Katılıyorum	29,0
Katılmıyorum	7,9
Kesinlikle Katılmıyorum	3,7

Tabloya göre ankete katılanların %37,5'i kesinlikle katılıyorum, %22,0'si katılıyorum, %29,0'u kısmen katılıyorum, %7,9'u katılmıyorum ve %3,7'si kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Tabloya genel olarak değerlendirildiğimizde, etkinliklerin her geçen yıl daha canlı ve dinamik olarak yapıldığı konusunda katılımcıların hemfikir olduğu sonucuna ulaşmak mümkün görünmektedir.

Kadın ve Çocuk Programlarıyla İlgili Görüşler

Etkinlikler yelpazesi içerisinde kadın ve çocuklara hitap eden programların varlığı, Hz. Peygamber'i doğru anlama gayretlerinin toplumun temel yapıtaşı olan aile kurumuna ulaşması anlamına gelecektir. Bununla birlikte etkinliklerde çocuklara yönelik faaliyetlerin fonksiyonel bir bi-

çimde yer alması Hz. Peygamber sevgisinin ve buna bağlı olarak doğru bir din anlayışının gelecek nesillere ulaştırılmasında önemli bir amildir. Yapılan Kutlu Doğum faaliyetlerinde söz konusu bu iki önemli hususun ne ölçüde dikkate alındığı ampirik bulgular ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Ankete katılan örneklem grubuna, yapılan etkinliklerin kadınlara ve çocuklara ne ölçüde hitap ettiği sorulmuştur:

Tablo 12: Çocuklara Yönelik Programların Yeterliliği

	Dağılım (F)	Yüzde (%)
Yeterli	53	8,1
Yetersiz	293	44,7
Geliştirilmeli	310	47,3
Toplam	656	100

Tabloya göre, Kutlu Doğum Haftası etkinliklerinde kadınlara ve çocuklara yönelik yapılan programları ankete katılanların %8,1'i yeterli bulmaktadır. Kadın ve çocuk programlarının 'yetersiz' olduğunu söyleyenler katılımcıların %44,7'sini teşkil ederken; %47,3'ünün kadınlara ve çocuklara yönelik programları için 'geliştirilmeli' demektedir. Genel olarak bu tablodan, Kutlu Doğum Haftası çerçevesindeki etkinliklerde katılımcıların tamamına yakını (%92), kadınların ve çocukların ihmal edildiğinde hem fikir görünmektedir.

Tablo'da Kutlu Doğum Haftası etkinliklerinde işlenen konuların halkın dini duyarlılığını arttırdığını düşünen deneklerin oranı %94,5'i bulurken, kadın ve çocuklara yönelik programlara karşı belirtilen memnuniyetsizlik dikkat çekicidir. Bu iki tabloyu karşılaştırdığımızda, etkinliklerin verimliliğini kabul eden kitlenin tamamına yakınının kadın ve çocuklara yönelik programların yetersizliğinden şikâyetçi olduğunu görmekteyiz.

Etkinliklerin Toplumsal Bütünleşme ve Dini Duyarlılığa Etkisi

Ankette, etkinliklerin sosyal bütünleşme ile olan ilişkisinin katılımcılar tarafından ne şekilde algılandığına yönelik sorulan soru ve ortaya çıkan tablo aşağıda gösterilmektedir:

Tablo 13: Etkinliklerin Toplumsal Bütünleşme ve Dini Duyarlılığa Etkisi

	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılıyorum	47,0
Katılıyorum	33,2
Kısmen Katılıyorum	13,6
Katılmıyorum	3,8
Kesinlikle Katılmıyorum	2,4

Tabloda cevapların dağılımı; %47,0 kesinlikle katılıyorum, %33,2 katılıyorum, %13,6 kısmen katılıyorum, %3,8 katılmıyorum ve %2,4 kesinlikle katılmıyorum şeklinde olmuştur. Buna göre ankete katılanların %93,8 gibi önemli bir kesiminin Kutlu Doğum Haftası etkinliklerinin, halkın milli ve manevi bütünlüğüne katkı sağladığı yönünde bir düşünceye sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 14: Etkinliklerde İşlenen Konuların Dini Duyarlılığı Artırması

	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılıyorum	46,5
Katılıyorum	29,9
Kısmen Katılıyorum	18,1
Katılmıyorum	2,9
Kesinlikle Katılmıyorum	2,6

“Kutlu Doğum Haftası etkinliklerinde işlenen konular halkın dini duyarlılığını artırmaktadır.” yaklaşımına verilen cevapların dağılımı; %46,5 kesinlikle katılıyorum, %29,9 katılıyorum, %18,1 kısmen katılıyorum, %2,9 katılmıyorum ve %2,6 kesinlikle katılmıyorum şeklindedir. Buna göre, “kesinlikle katılıyorum”, “katılıyorum” ve “kısmen katılıyorum” diyenlerin oranının toplamı %94,5 görünmektedir.

Buna göre, Kutlu Doğum Haftası’nda işlenen konuların halkın dini du-

yarlılığını harekete geçirdiği ve dini değerlere karşı halkta motivasyon sağladığı ortaya konmuştur.

Tablo 15: Etkinliklerde Peygamber'in Daha Doğru ve Güzel Tanıtılması Algısı

	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılıyorum	44,8
Katılıyorum	25,5
Kısmen Katılıyorum	19,2
Katılmıyorum	6,1
Kesinlikle Katılmıyorum	4,4

“Kutlu Doğum Haftası sebebiyle yapılan etkinliklerde Hz. Peygamber daha doğru ve güzel tanıtılmakta ve anlatılmaktadır.” görüşüne verilen cevapların dağılımı; %44,8 kesinlikle katılıyorum, %25,5 katılıyorum, %19,2 kısmen katılıyorum, %6,1 katılmıyorum ve %4,4 kesinlikle katılmıyorum şeklinde olmuştur.

Katılımcıların %89,5'i Kutlu Doğum Etkinlikleri çerçevesinde yapılan faaliyetlerde Hz. Peygamber'in doğru ve güzel tanıtıldığı noktasında hem fikir gözükmektedirler. Bu grafiğe göre, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 1989 yılından beri organize ettiği “Kutlu Doğum Haftası” faaliyetleriyle, Hz. Peygamber'i gelişen dünya şartlarına yön verecek, insanlık problemlerine çözüm getirecek şekilde tanımak ve tanıtmak³² amacına hizmet ettiği düşüncesinin halkın zihninde yer ettiğini söyleyebiliriz.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Kutlu Doğum Haftası, bin yılı aşkın bir tarihi geçmişini taşıyan temayüllerin, uygulamaların ve geleneklerin bir ürünü olarak, kökü İslam'ın ana kaynaklarından beslenen “Mevlid” geleneğinin modern çağa bir yansımasıdır.

³² Halit Güler, “Kutlu Doğum Haftası Büyük İlgi Gördü”, Diyanet Gazetesi, (Ankara, 1989), 369, s.1.

Mevlid'in reel yaşamdaki fonksiyonel yanı, onun asırları aşarak bugünlere ulaşmasına neden olmuştur. Kutlu Doğum Haftası etkinlikleri, Mevlid geleneğinin bu fonksiyonel yanından etkilenmiştir. Hafta çerçevesinde yapılan etkinlikler bilimsel toplantılardan, sportif faaliyetlere, fakir ailelere sosyal yardımlardan, kan verme kampanyalarına kadar büyük bir yelpazeye dönüşmüştür. Sosyal hayatla iç içe uygulanan etkinlikler, Kutlu Doğum Haftası'nın toplumsal gerçekliğini güçlendiren ve onu sosyal olguya dönüştüren en önemli nedenlerden birisi olmuştur.

Sosyal bütünleşme bağlamında Kutlu Doğum etkinliklerinin toplumsal birlik ve beraberliği geliştirdiği ve toplumu farklılıklarından arındırıp birlikte teneffüs edilebilecek bir atmosfere taşıdığı araştırmanın genel bir sonucu olarak ifade edilebilir. Bu çerçevede dini ritüellerin ve tören ve ibadetlerin sosyal çatışma ve ayrışmaları giderici fonksiyonu etrafında Kutlu Doğum Haftası'nın da Türk toplumu üzerinde birleştirici bir potansiyel taşıdığı söylenebilir.

Kutlu Doğum etkinliklerinin belirli bir niteliğe ulaşmasında, çeşitlenmesinde ve toplum tarafından özümsemesinde Diyanet İşleri Başkanlığı'nın önemli işlevleri olduğu ve etkinliklerin Diyanet eliyle resmi bir şekilde kutlanıyor olmasının Türk halkı tarafından memnuniyetle karşılandığı araştırmada ortaya çıkan bir diğer sonuçtur. Aynı şekilde, dinin bilimsel ve anlaşılır bir üslup ile topluma anlatılmasında ve dini meselelerin toplum tarafından ilgi ile takip edilmesinde, Kutlu Doğum Haftası etkinliklerinin önemli sosyal, kültürel ve bilimsel etkiler taşıdığı ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, dini değerlerin ve dini-kültürel birikimin yeni nesillere aktarılmasında Hafta çerçevesinde organize edilen faaliyetlerin sosyalizasyon sağlayan bir araç işlevi taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal bütünleşmenin toplumların en büyük sorunu haline geldiği günümüzde milli birlik ve beraberliği muhafaza edecek ve toplumu ortak paydalar altında bir araya getirecek enstrümanlar büyük önem taşımaktadır. Kutlu Doğum Haftası, içerdiği dinamikler sayesinde bu bütünleşmeye hizmet edecek potansiyele sahip bir değer olarak karşımızda durmaktadır. Siyasal görüşü, sosyal statüsü, milliyeti ve ırkı ne olursa olsun, toplumun büyük bir kesimini bir araya toplayacak ortak bir değer durumunda olduğu anlaşılan 'Kutlu Doğum' olgusu, sosyal bütünleşme bağlamında değerlendiril-

rilmeli ve bu olgusal gerçeklik reel toplumsal hayatta etkin bir şekilde kullanılmalıdır.

Kaynaklar

- Akyüz, Niyazi, Çapcıoğlu İhsan. “Dini Tecrübenin İfade Şekilleri”, Niyazi Akyüz, İhsan Çapcıoğlu (ed), Din Sosyolojisi El Kitabı, (Ankara: Grafiker Yayınları, 2012), ss. 49-56.
- Arslantürk, Zeki. “Din Sosyolojisinin Konusu”, Niyazi Akyüz, İhsan Çapcıoğlu (ed), Din Sosyolojisi El Kitabı, (Ankara: Grafiker Yayınları, 2012), ss. 11-35.
- Avcıoğlu, Gürcan Şevket. “Kriz Dönemlerinde Sosyal Bütünleşme: Milli Mücadele Örneği” Uluslararası Tarih Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10 (2013), ss. 155-170.
- Bolay, Süleyman Hayri. “Kutlu Doğum Haftasının Doğuşu”, Diyanet Aylık Dergi, 10, (1991), s. 14.
- Bolay, Süleyman Hayri. “Kutlu Doğum Köklü Bir Geleneğin Modern Tarzda İhyasıdır”, Diyanet Aylık Dergi, 198, (2007), ss. 14-18.
- Bozkurt, Nebi. “Kandil”, Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA), 24, (İstanbul, 2001), s.300.
- DİB. Kutlu Doğum Raporu, Ankara: Basılmamış Kutlu Doğum Raporu. 2008.
- Elkin, Frederick. Çocuk ve Toplum, terc. Nazife Güngör, Ankara: Gürdoğan Yayınları, 1995.
- Erkal, Mustafa E. Sosyoloji, İstanbul: Der Yayınları, 1998.
- Freyer Hans. Din Sosyolojisi, çev. Turgut Kalpsüz, Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1964.
- Gökalp, Ziya. Makaleler VII, haz. Abdulkadir Çay, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1982.
- Güler, Halit. “Kutlu Doğum Haftası Büyük İlgi Gördü”, Diyanet Gazetesi, 369, (1989).
- Günay, Ünver. Din Sosyolojisi, İstanbul: İnsan Yayınları, 2003.
- Kabaklı, Ahmet. Türk Edebiyatı, İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 1997.
- Kervancı, Mehmet. “Kutlu Doğum Haftası Kutlamaları İle İlgili Olarak TDV Genel Müdürü Mehmet Kervancı ile Yapılan Röportaj”, Diyanet Aylık Dergi, 100, (1999), ss. 37- 40.

- Kılıç, Ahmet Faruk. Milli Yürek, Mehmet Akif Ersoy'un Din ve Toplum Anlayışı, İstanbul: Değişim Yayınları, 2008.
- Kılıç, Recep. "On Dokuz Yıllık Kutlu Doğum Haftası Tecrübesi Üzerine", Diyanet Aylık Dergi, 198, (2007), ss. 5-13.
- Koç, Mustafa. "Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri", Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Kayseri, 17, (2004), ss. 231-256.
- Necla Pekolcay. "Mevlid" TDV İslam Ansiklopedisi, Ankara, 29, (2004), ss.485-486.
- Özel, Ahmet. "Mevlid", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, 29, (2004).
- Türkkahraman Mimar, Tutar Hüseyin. "Sosyal Değişme, Bütünleşme ve Çözülme Bağlamında Toplumda Farklı Kültür Ve Anlayışların Yeri ve Önemi" Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, 1:1 (2009), ss. 1-16.
- Ülken, Hilmi Ziya. Sosyoloji Sözlüğü, (İstanbul M.E.B Basımevi, 1969)
- Wach, Joachim. Din Sosyolojisi, Çev. Ünver Günay, (İstanbul, 1995)